

Н. В. Фаренюк,
к. е. н., доцент, доцент кафедри міжнародних фінансів, НН інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-6695-3911>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.13.154

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ЗЕЛЕНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ І БОРОТЬБИ ЗІ ЗМІНАМИ КЛІМАТУ В ЄС

N. Farenjuk,
PhD in Economics, Associated Professor, Associated Professor of the Department of International Finance, Educational and Scientific Institute of International Relations Taras Shevchenko National University of Kyiv

PROBLEMS OF ATTRACTING GREEN INVESTMENTS TO FINANCE THE DEVELOPMENT OF THE CIRCULAR ECONOMY AND THE FIGHT AGAINST CLIMATE CHANGE IN THE EU

Мета статті полягає у аналізі особливостей інституційного сприяння залучення зеленого фінансування для розвитку циркулярної економіки та боротьби зі змінами клімату в ЄС. Нормативний супровід зеленої фінансової політики запропоновано класифікувати за кількома критеріями, зокрема: (1) за мотивами (пруденційна чи промоційна); (2) за інструментом впливу (стимулюючий або примушуючий); (3) за акторами, що їх впроваджують (політичні або делеговані); (4) за сферою впливу (політика у сфері функціонування ринку; превентивна пруденційна політика; промоційна політика). Ми виокремлюємо політику функціонування ринку, яка спрямована на те, щоб фінансові ринки належним чином виконували функцію розподілу ресурсів і нівелювали при цьому ринкові викривлення та прояви інформаційної асиметрії. Інформаційна пруденційна політика спрямована на покращення доступності інформації, яка сприяє залученню інвестицій в проекти зеленої і циркулярної економік. Сек'юритизовані зелені облігації — це боргові інструменти, первинним джерелом погашення яких виступає грошовий потік, що генерується зеленим пулом активів або зелених проектів. Зелені облігації (кліматичні облігації) — це боргові інструменти, емітовані компаніями, муніципалітетами, державами (урядами) для фінансування проектів, що сприяють вирішенню проблем змін клімату та адаптації до цих змін, а також розвитку зеленої та циркулярної економік. Зелені фінанси виступають, по суті, фінансовими послугами, метою яких є розвиток економічної діяльності, що базується на реалізації циркулярних та сталих бізнес-моделей, більш раціонального використання ресурсів та пом'якшення наслідків змін клімату, а зелені фінансові інструменти — класичні фінансові інструменти, що спрямовуються у зелені проекти зеленої економіки. Сферами інвестування InvestEU виступає: (а) стабільна інфраструктура; (2) дослідження, інновації та оцифрування; (3) МСП; (4) соціальні інвестиції. Це свідчить про більший акцент InvestEU на залучення капіталу у сприяння сталому розвитку в більшій мірі, ніж розвитку циркулярної економіки.

The purpose of the article is to analyze the features of institutional assistance in attracting green finance for the development of a circular economy and combating climate change in the EU. A priority factor in the development of green finance is stimulating strategic signals and mechanisms at the national level. The public sector and public financial institutions play an important role in this, being able to mobilize private funds and resources and take on risks that the private sector is not willing to bear. Without the participation of the financial regulator in the EU, it will not be possible to implement a green finance system. This is due to high capital costs at the initial stage, long investment return periods and high dependence on regulations. This explains the significant role of the public sector in green finance through the creation of an enabling environment. At the same time, public financial instruments make it possible to accelerate and increase the effects of private financing for green investments. The development of green finance and the transition to new models of the circular economy is taking place within the framework of anti-crisis economic measures. The development of green finance is evident in the area of low-carbon trends related to combating climate change. In the activities of large multinational companies, the leading green trend has become a focus on carbon neutrality. The transition to sustainable development has led to a transformation of the financial sector at the global and national levels. The lack of uniform criteria for green financing and different methods for assessing the effect of green investments complicate the development of a circular economy. Currently, the European Union is positioning itself as one of the leaders in the implementation and promotion of the concepts of sustainable development and green economy in order to reduce the anthropogenic load on the environment. A narrower area of activity to combine the goals of economic growth and rational use of natural resources is the circular economy.

The European Commission has presented the Investment Plan for a Sustainable Europe, which aims to mobilize public investment and unlock private funds through EU financial instruments, in particular InvestEU, leading to at least 1 trillion in investment. The plan will mobilize EU funding and create an enabling framework to facilitate and stimulate public and private investment needed for the transition to a climate-neutral, green, competitive and inclusive economy. The European Union has developed and adopted a comprehensive policy for the implementation of the principles of the circular economy, thanks to which the configuration of production processes in many industries is changing and will continue to change. The concept of a circular economy is spreading almost everywhere in the EU. For its full-scale implementation, legislation is being improved and comprehensive initiatives are being adopted. Among the most significant tools aimed at increasing the environmental sustainability of products are Ecodesign and Energy Labeling, the EU Ecolabel, Green Public Procurement and Extended Producer Responsibility. EU politicians hope to attract private investment to close the green investment gap. In the absence of adequate financing at the EU supranational level, private sources of financing, in particular green capital markets, can contribute to the mobilization of up to EUR 1 trillion of environmentally friendly investments in the period from 2021–2027, which is in line with the objectives of the Investment Plan for Sustainable Europe). InvestEU's areas of investment are: (a) stable infrastructure; (2) research, innovation and digitization; (3) SMEs; (4) social investment. This shows InvestEU's greater emphasis on attracting capital to promote sustainable development to a greater extent than the circular economy.

Ключові слова: зелена фінансова політика, фінансування, фінансові інструменти, кліматична нейтральність, зелені фінанси, сталі фінанси, циркулярна економіка, зелений перехід, ЄС, регулювання, МСП, інвестиції, InvestEU, ESG.

Key words: financial system, financial policy, financial instruments, climate neutrality, green finance, sustainable finance, circular economy, green transition, green financial policy, EU, regulation, SME, investments, InvestEU, ESG.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

ЄС покликаний відігравати провідну роль у здійсненні циркулярного і зеленого переходу. Економіка замкнутого циклу базується на трьох принципах: ско-

рочення абсолютного використання ресурсів (Reduce), продовження життєвого циклу продукту (Reuse and Repair) і використання матеріалів наприкінці життєвого циклу (Recycle). Проєкти із ресайклінгу особливо важливі із огляду на те, що Єврокомісією було визначено як критично важливі тридцять видів сировини, які мають вирішальне значення для багатьох ключових галу-

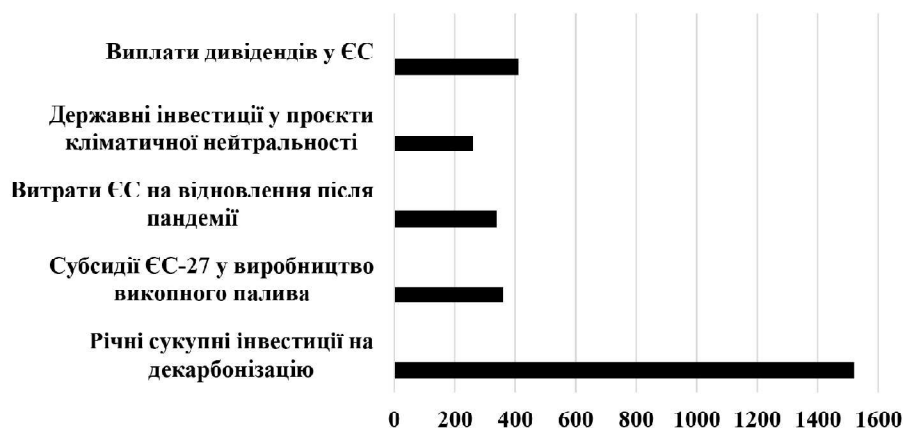

Рис. 1. Порівняння річного бюджету ЄС за обраними напрямками у фокусі річних сукупних інвестицій на декарбонізацію 2022 рр.

Джерело: [26].

зей, що формуватимуть порівняльні переваги в інноваційних галузях майбутньому, у тому числі у виробництві електронних транспортних засобів, сонячних панелей, смартфонів, сталі та вітряних турбін. Перехід до економіки замкнутого циклу передбачає створення нормативної бази: існуючі заходи регулювання (зокрема, Регламент (ЄС) № 1418/2007, Бамакська конвенція) покликані запобігти незаконному експорту електронних відходів; Базельська конвенція, що діє з 1992 року і спрямована на всебічне регулювання транскордонної електронної торгівлі з метою обмеження руйнівного впливу на навколишнє середовище.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми впровадження циркулярних бізнес-моделей і труднощі в залученні капіталу досліджували Дж. Гультман, Х. Корвеллек [1], К. К. Єгер, Ф. Шютце, С. Фюрст, Д. Мангалагіу, Ф. Мейснер, Й. Мільке, Г. Стейдле та С. Вольф [2], З. Ковачич, Р. Стренд і Т. Фьолкер [3], Н. Лінденберг [4], Дж. Марен і Б. Молдер [5], А. Мюррей, К. Скене, К. Хейнс [6], Дж. Майлан, Х. Холмс, Дж. К. Педдок [7], Н. Захаріадіс [8]. Українські вчені Н. Резнікова [9-11], В. Панченко [12], В. Чала [13; 14] висвітлювали прояви зеленої трансформації у сфері міжнародної торгівлі. Формування зеленого інституційного середовища зафіксовано у нормативних документах Єврокомісії та Ради Європи [15—23].

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Мета статті полягає у аналізі особливостей інституційного сприяння залучення зеленого фінансування для розвитку циркулярної економіки та боротьби зі змінами клімату в ЄС.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Стратегія сталого фінансування Європейського Союзу складається з трьох компонентів: Зеленої таксономії, яка набула чинності в липні 2020 року; Регламенту щодо розкриття інформації у галузі сталого фінансування (SFDR), яке набуло чинності в березні 2021 року; Директиви про корпоративну звітність у галузі ста-

лого розвитку (CSRD), яка набула чинності в січні 2023 року. Зелена таксономія — це система класифікації сталої економічної діяльності. Зелена таксономія ЄС була створена як інструмент, який допомагає компаніям досягти кліматичної нейтральності. Передбачається, що таксономія стане дієвим інструментом, який допоможе ЄС фінансувати перехід до сталої економіки, і є складовою сприяння створенню класу сталих фінансів у ЄС. SFDR вимагає від інвесторів розкрити інформацію про те, як вони оцінюють ризики, пов'язані з ESG при прийнятті інвестиційних рішень відповідно до Зеленої таксономії ЄС [24]. Метою "темно-зелених" фондів є інвестування в сталий розвиток, "світло-зелених" — в проекти, що сприяють реалізації екологічних чи соціальних цілей. CSRD, яку компанії враховують, починаючи із 2024 року, охоплює більш широке коло індикаторів сталого розвитку, включаючи соціальні показники (наприклад, дитяча праця, гендерний баланс та корупція) [25].

Нормативний супровід зеленої фінансової політики можна класифікувати за кількома критеріями, зокрема: (1) за мотивами (пруденційна чи промоційна); (2) за інструментом впливу (стимулюючий або примушуючий); (3) за акторами, що їх впроваджують (політичні або делеговані); (4) за сферою впливу (політика у сфері функціонування ринку; превентивна пруденційна політика; промоційна політика). Ми виокремлюємо політику функціонування ринку, яка спрямована на те, щоб фінансові ринки належним чином виконували функцію розподілу ресурсів і нівелювали при цьому ринкові викривлення та прояви інформаційної асиметрії. Інформаційна пруденційна політика спрямована на покращення доступності інформації, яка сприяє залученню інвестицій в проекти зеленої і циркулярної економік. Сек'юритизовані зелені облігації — це боргові інструменти, первинним джерелом погашення яких виступає грошовий потік, що генерується зеленим пулом активів або зелених проектів. Зелені облігації (кліматичні облігації) — це боргові інструменти, емітовані компаніями, муніципалітетами, державами (урядами) для фінансування проектів, що сприяють вирішенню проблем змін клімату та адаптації до цих змін, а також розвитку зеленої економіки. Зелені фінанси виступають, по суті, фінан-

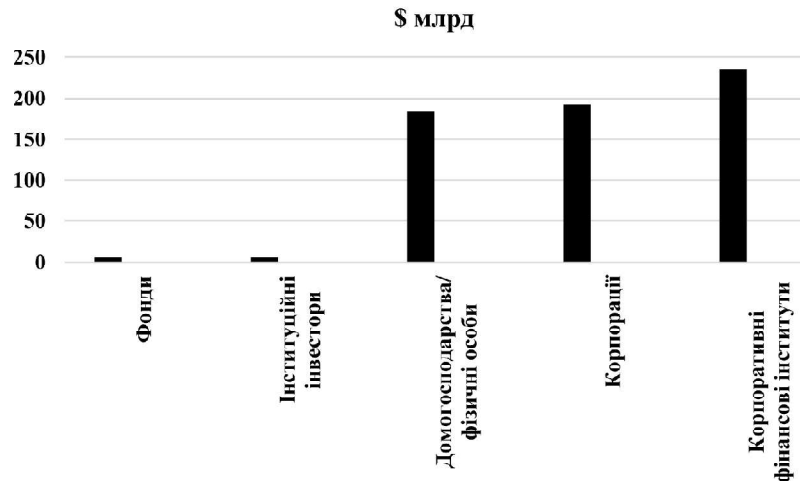

Рис. 2. Позиції приватних інвесторів у кліматичному фінансуванні у 2021/2022 рр.

Джерело: [26].

совими послугами, метою яких є розвиток економічної діяльності, що базується на реалізації циркулярних та сталих бізнес-моделей, більш раціонального використання ресурсів та пом'якшення наслідків змін клімату, а зелені фінансові інструменти — класичні фінансові інструменти, що спрямовуються у зелені проєкти зеленої економіки.

Сукупні інвестиції, необхідні для запуску всіх заходів декарбонізації, оцінюються в 40 трлн євро до 2050 року, в середньому 1520 млрд євро на рік, що відповідає майже 10% від поточного ВВП ЄС-27 (див. Рис. 1).

Політики ЄС сподіваються на залучення приватних інвестицій для усунення зелених інвестиційних розривів. За відсутності відповідного фінансування на наднаціональному рівні ЄС, приватні джерела фінансування, зокрема ринки зеленого капіталу, можуть сприяти мобілізації до 1 трлн євро екологічно чистих інвестицій в період з 2021-2027 років, що відповідає цілям Інвестиційного плану сталої Європи (SEIP). В його основі — програма InvestEU, вперше запропонована в червні 2018 року, яка використовує державні кошти та гарантує, що вони допоможуть зменшити витрати та ризики для приватних інвесторів, які хочуть інвестувати в технології, які сприяють досягненню кліматичної нейтральності. Особлива роль у рамках InvestEU належить Європейському інвестиційному банку (EIB). Згідно з рекомендаціями Європейської комісії, фінансування InvestEU спрямовуватиметься на вирішення завдань, зафіксованих в рамках Промислового плану Європейського зеленого курсу (починаючи із 2023 року). Сферами інвестування InvestEU виступає: (а) стабільна інфраструктура; (2) дослідження, інновації та оцифрування; (3) МСП; (4) соціальні інвестиції.

Компанії відіграють центральну роль у впровадженні проєктів циркулярної економіки, що означає збільшення відповідальності виробників за дотримання екологічних принципів на всіх етапах життєвого циклу (від проєктування до утилізації) — не лише на етапах створення вартості, але також на етапах ланцюгів поставок (підхід логістики багаторазового використання передбачає стандартизацію упаковки та зменшення відходів упаковки). Згідно з дорожньою картою цирку-

лярної економіки в ЄС, для впровадження циркулярних бізнес-моделей формуються галузеві вимоги.

Хоча перерозподіл "вуглецевмісткого" капіталу буде неминучим, його буде недостатньо, щоб здійснити перехід до кліматичної нейтральності. Саме тому важливою метою державного фінансування боротьби зі зміною клімату є мобілізація та використання приватного фінансування за рахунок зниження інвестиційних ризиків. Інвестиції в енергоефективність та циркулярні проєкти сприймаються приватними інвесторами як ризиковані через тривалість періоду амортизації, відсутність уніфікованого ринкового регулювання цієї сфери (див. Рис. 2).

Секторальне розбиття інвестицій у розмірі 510 млрд євро показує, що на два сектори — будівництво (35%) та транспорт (27%) — припадає дві третини необхідних державних інвестицій, які задіюють інструменти державного втручання. З урахуванням сектору сільського господарства (21%) на три сектори припадає загалом 84% основних державних інвестицій. Решта інвестицій спрямована у сектор промисловості (16%). Існують суттєві відмінності у здійсненні інвестицій в зазначені сектори: (1) всі сектори значною мірою залежать від державних інвестицій у декарбонізацію, включаючи інвестиції у циркулярну економіку (у систему управління відходами та селективний збір), міжсекторальні державні заходи (державні за визначенням, від політики "забруднювач платить"; (2) сектори промисловості та будівництва демонструють досить збалансований розподіл зусиль між державним та приватним секторами, при цьому співвідношення складає 40—45%. Відносні частки залишаються в основному такими ж, якщо взяти до уваги додаткові державні інвестиції у розмірі 260 млрд євро на рік, причому тільки на два сектори припадає дві третини потреб у додаткових державних інвестиціях: будівництва (38%) та транспорту (28%) (далі йдуть сільське господарство (17%), виробництво енергії та інфраструктура (8%) та міжсекторальні заходи (5%)) [27]. Державні інвестиції можуть спрямовуватись на реалізацію ініціатив у сфері циркулярної економіки, у сфері переобладнання транспортних засобів, реконструкції будівель, Спільної сільськогосподарської політики та у НДДКР.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Європейська система центральних банків ЄС забезпечує одну з найпотужніших інституційних рамок для спрямування приватних інвестицій в розвиток зеленої і циркулярної економік. Інвестиції Групи Європейського інвестиційного банку передбачають збільшення фінансування в межах InvestEU. У той же час збільшення капіталізації допоможе промоційним банкам озеленити свої портфелі і зменшити втрати, пов'язані зі скороченням інвестицій у вуглецевоінтенсивні проекти. Збільшення фінансування InvestEU вплине на активізацію перетворюючих інвестицій — інвестицій, що сприяють здійсненню зеленого, циркулярного і енергетичного переходів.

Окремі галузі та проекти, які мають вирішальне значення для переходу до зеленої та циркулярної економіки, не підпадають під фінансування InvestEU. Для цього партнери InvestEU можуть залучити приватне фінансування для реалізації масштабних екологічних проектів з низьким рівнем ризику, у тому числі для тих проектів, які самі по собі були б надто малі для залучення інвестицій в разі відсутності відповідної інфраструктури, яка знаходиться під державним контролем. Наприклад, енергосистема в Європі здебільшого є державною, а на ринку залізничних перевезень ЄС домінують державні компанії. Більше того, є проекти, які є важливими для переходу до зеленої економіки, але які взагалі не принесуть жодного фінансового прибутку. Оскільки ці проекти ніколи не будуть комерційно життєздатними, приватні інвестори їх не фінансуватимуть, навіть якщо їх підтримає InvestEU. Таким чином, залучення приватних інвестицій за рахунок державних інвестицій буде недостатнім для фінансування інвестицій у всіх сферах, необхідних для реалізації енергетичного переходу. Відповідно, у даній сфері потрібне пряме державне фінансування. Дієвість InvestEU має доповнюватися новими бюджетними видатками в державах-членах ЄС і навіть передбачати перегляд податкової політики. Усі проекти, які не можуть бути профінансовані InvestEU та приватним сектором, вимагають прямого державного фінансування. Таким чином, InvestEU має доповнюватися новими державними видатками на рівні ЄС для фінансування перетворюючих інвестицій. Тільки у цьому випадку ЄС має шанс досягти своїх кліматичних цілей.

Література:

1. Hultman J., Corvellec H. The European waste hierarchy: From the sociomateriality of waste to a politics of consumption. *Environment and Planning A: Economy and Space*. 2012. Vol. 44 (10). P. 2413—2427.
2. Jaeger C. C., F. Schutze, S. Furst, D. Mangalagiu, F. Meißner, J. Mielke, G. Steudle and S. Wolf. *Investment-Oriented Climate Policy: An opportunity for Europe. A study commissioned by the German Federal Ministry for the Environment, Nature Conservation, Building and Nuclear Safety*. 2015. URL: https://www.bmu.de/fileadmin/Daten_BMU/Pool/Forschungsdatenbank/fkz_um13_41_179_eu_climate_bf.pdf (дата звернення: 11.06.2024).

3. Kovacic Z., Strand R., Vjlkner T. The circular economy in Europe. Critical perspectives on policies and imaginaries. 2020. URL: <https://bora.uib.no/bora-xmlui/bitstream/handle/1956/21969/97804290-61028%2B%25281%2529.pdf?sequence=2&isAllowed=y> (дата звернення: 12.06.2024).

4. Lindenberg N. Definition of Green Finance — Proposal for the BMZ. *Deutsches Institut für Entwicklungspolitik*. 2014. URL: <https://www.diegdi.de/publikationen/mitarbeiter-sonstige/article/definition-of-green-finance/> (дата звернення: 12.06.2024).

5. Marin J., De Meulder, B. Interpreting circularity. *Circular city representations concealing transition drivers. Sustainability (Switzerland)*. 2018. Vol. 10(5). URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/10/5/1310> (дата звернення: 13.06.2024).

6. Murray A., Skene K., Haynes K. The circular economy: An interdisciplinary exploration of the concept and application in a global context. *Journal of Business Ethics*. 2017. Vol. 140 (3). P. 369—380.

7. Mylan J., Holmes H., Paddock J. Re-introducing consumption to the "circular economy": A sociotechnical analysis of domestic food provisioning. *Sustainability*. 2016. Vol. 8 (8). URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/8/8/794> (дата звернення: 14.06.2024).

8. Zahariadis N. Ambiguity and choice in European public policy. *Journal of European Public Policy*. 2008. Vol. 15 (4). P. 514—530.

9. Резнікова Н. В. Глобальні екологічні проблеми в сучасному світі: екологічна детермінанта міжнародних економічних відносин. Київ: Вістка, 2016. 216 с.

10. Reznikova N. Ecological imperatives for extension of globalization processes: problem of economic security. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 21. С. 23—26.

11. Резнікова Н. Глобальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин: навч. посіб. Київ: "Видавництво "Консультант", 2017. 540 с.

12. Резнікова Н., Панченко В. Мінні поля міжнародної економічної політики: як країнам не втратити здатність до розвитку. Київ: Аграр Медіа Груп, 2022. 674 с.

13. Чала В. С. Інституціональна структура зеленого фінансування в розбудові глобальної зеленої економіки. *Економіка та суспільство*. Електронний журнал. 2021. № 34. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1025/983>

14. Чала В. С. Особливості фінансових інструментів зеленого банківництва на світовому ринку банківських послуг. *Економічний простір: збірник наукових праць*. 2021. № 176. С. 28—36. URL: <http://www.prostir-pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1014>

15. Council of Europe. UN Agenda 2030. 2015. URL: <https://www.coe.int/en/web/programmes/un-2030-agenda> (дата звернення: 15.06.2024).

16. European Commission. Energy Union Package — A Framework Strategy for a Resilient Energy Union with a Forward-Looking Climate Change Policy. 2015. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0080&from=EN> (дата звернення: 15.06.2024).

17. European Commission. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the

Committee of the Regions. 2016. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0739&from=en> 15.06.2024 (дата звернення: 16.06.2024).

18. European Commission. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. The European Green Deal. COM (2019) 640 Final. 2019. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-dealcommunication_en.pdf (дата звернення: 16.06.2024).

19. European Commission. Delivering the European Green Deal: Transforming our economy and societies. 2019. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_en#transforming-our-economy-and-societies (дата звернення: 17.06.2024).

20. European Commission. Making Europe's businesses future-ready: A new Industrial Strategy for a globally competitive, green and digital Europe. 2020. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_416 (дата звернення: 17.06.2024).

21. European Commission. Investing in a climate-neutral and circular economy. 2020. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_20_40 (дата звернення: 17.06.2024).

22. European Commission. EU taxonomy for sustainable activities. 2023. URL: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en (дата звернення: 18.06.2024).

23. DIGITALEUROPE. A STRONGER DIGITAL EUROPE — our call to action towards 2025. 2019. URL: <https://cdn.digitaleurope.org/uploads/2019/02/DIGITALEUROPE-%E2%80%93-Our-Call-to-Action-for-A-STRONGER-DIGITAL-EUROPE.pdf> (дата звернення: 18.06.2024).

24. Cremasco C., Boni L. Is the European Union (EU) Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) effective in shaping sustainability objectives? An analysis of investment funds' behaviour. *Journal of Sustainable Finance & Investment*. 2022. URL: <https://doi.org/10.1080/20430795.2022.2124838> (дата звернення: 18.06.2024).

25. Hummel K., Jobst, D. An Overview of Corporate Sustainability Reporting Legislation in the European Union. *Accounting in Europe*, 2024. 1—36. URL: <https://doi.org/10.1080/17449480.2024.2312145> (дата звернення: 18.06.2024).

26. Climate Policy Initiative. Global landscape of climate finance 2019 — methodology. 2019. URL: <https://climatepolicyinitiative.org/wp-content/uploads/2019/11/GLCF-2019-Methodology-Document.pdf> (дата звернення: 18.06.2024).

27. Sustainable Finance Lab. Policies for Sustainable Finance to Fund the Climate Transition. A report by the Sustainable Finance Lab (Sweden) Commissioned by the Swedish Climate Policy Council. 2022. URL: <https://www.klimatpolitiskaradet.se/wp-content/uploads/2022/05/kthsfklprapport2022final.pdf> (дата звернення: 18.06.2024).

References:

1. Hultman, J. and Corvellec, H. (2012), "The European waste hierarchy: From the sociomateriality of waste to a politics of consumption", *Environment and Planning A: Economy and Space*, vol. 44 (10), pp. 2413—2427.

2. Jaeger, C. C., Schutze, F., Furst, S., Mangalagiu, D., Meißner, F., Mielke, J., Steudle, G. and Wolf, S. (2015), "Investment-Oriented Climate Policy: An opportunity for Europe. A study commissioned by the German Federal Ministry for the Environment, Nature Conservation, Building and Nuclear Safety", available at: https://www.bmuv.de/fileadmin/Daten_BMU/Pool/Forschungsdatenbank/fkz_um13_41_179_eu-climate_bf.pdf (Accessed 11 June 2024).

3. Kovacic, Z., Strand, R. and Volker, T. (2020), "The circular economy in europe. Critical perspectives on policies and imaginaries", available at: <https://bora.uib.no/bora-xmlui/bitstream/handle/1956/21969/9780429061028%2B%25281%2529.pdf?sequence=2&isAllowed=y> (Accessed 12 June 2024).

4. Lindenberg, N. (2014), "Definition of Green Finance — Proposal for the BMZ. Deutsches Institut für Entwicklungspolitik", available at: <https://www.diegdi.de/publikationen/mitarbeiter-sonstige/article/definition-of-green-finance/> (Accessed 12 June 2024).

5. Marin, J. and De Meulder, B. (2018), "Interpreting circularity. Circular city representations concealing transition drivers", *Sustainability (Switzerland)*, vol. 10(5), available at: <https://www.mdpi.com/2071-1050/10/5/1310> (Accessed 13 June 2024).

6. Murray, A., Skene, K. and Haynes, K. (2017), "The circular economy: An interdisciplinary exploration of the concept and application in a global context", *Journal of Business Ethics*, vol. 140 (3), pp. 369—380.

7. Mylan, J., Holmes, H. and Paddock, J. (2016), "Re-introducing consumption to the "circular economy": A sociotechnical analysis of domestic food provisioning", *Sustainability*, vol. 8 (8), available at: <https://www.mdpi.com/2071-1050/8/8/794> (Accessed 14 June 2024).

8. Zahariadis, N. (2008), "Ambiguity and choice in European public policy", *Journal of European Public Policy*, vol. 15 (4), pp. 514—530.

9. Reznikova, N. (2016), *Hlobalni ekolozhichni problemy v suchasnomu sviti: ekolozhichna determinanta mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn* [Global environmental problems in the modern world: environmental determinants of international economic relations], Vystka, Kyiv, Ukraine.

10. Reznikova, N. (2016), "Ecological imperatives for extension of globalization processes: problem of economic security". *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*. vol. 21, pp. 23—26.

11. Reznikova, N. (2017), *Hlobal'ni problemy svitovoho hospodarstva i mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn* [Global problems of the general government and international economic problems], TOV "Vydavnytstvo "Konsul'tant", Kyiv, Ukraine.

12. Reznikova, N. and Panchenko, V. (2022), *Minni polya mizhnarodnoyi ekonomichnoyi polityky: yak krayinam ne vtratyty zdatnist' do rozvytku* [Minifields of international economic policy: how countries do not lose their ability to develop], Agrarian Media Group, Kyiv, Ukraine.

13. Chala, V. S., (2021), "Institutional structure of green financing in the development of the global green economy", Economy and society. Electronic magazine, vol. 34, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1025/983> (Accessed 14 June 2024).

14. Chala, V.S. (2021), "Peculiarities of financial instruments of green banking on the world market of banking services", Economic space: collection of scientific works, vol.176, pp. 28—36, available at: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1014> (Accessed 29 May 2024)

15. Council of Europe (2015), "UN Agenda 2030", available at: <https://www.coe.int/en/web/programmes/un-2030-agenda> (Accessed 15 June 2024).

16. European Commission (2015), "Energy Union Package — A Framework Strategy for a Resilient Energy Union with a Forward-Looking Climate Change Policy", available at: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0080&from=EN> (Accessed 15 June 2024)

17. European Commission (2016), "Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions", available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0739&from=en> (Accessed 16 June 2024).

18. European Commission (2019), "Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. The European Green Deal. COM (2019) 640 Final", available at: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-dealcommunication_en.pdf (Accessed 16 June 2024).

19. European Commission (2019), "Delivering the European Green Deal: Transforming our economy and societies", available at: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_en#transforming-our-economy-and-societies (Accessed 17 June 2024).

20. European Commission (2020), "Making Europe's businesses future-ready: A new Industrial Strategy for a globally competitive, green and digital Europe", available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_416 (Accessed 17 June 2024).

21. European Commission (2020), "Investing in a climate-neutral and circular economy", available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_20_40 (Accessed 17 June 2024).

22. European Commission (2023), "EU taxonomy for sustainable activities", available at: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en (Accessed 18 June 2024).

23. DIGITALEUROPE (2019), "A STRONGER DIGITAL EUROPE — our call to action towards 2025", available at: <https://cdn.digitaleurope.org/uploads/2019/02/DIGITALEUROPE-%E2%80%93-Our-Call-to-Action-for-A-STRONGER-DIGITAL-EUROPE.pdf> (Accessed 18 Aug 2024).

24. Cremasco, C., & Boni, L. (2022), "Is the European Union (EU) Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) effective in shaping sustainability objectives? An analysis of investment funds' behaviour", Journal of Sustainable Finance & Investment. <https://doi.org/10.1080/20430795.2022.2124838>

25. Hummel, K., & Jobst, D., (2024), "An Overview of Corporate Sustainability Reporting Legislation in the European Union", Accounting in Europe. <https://doi.org/10.1080/17449480.2024.2312145>

26. Climate Policy Initiative (2019), "Global landscape of climate finance 2019 — methodology", available at: <https://climatepolicyinitiative.org/wp-content/uploads/2019/11/GLCF-2019-Methodology-Document.pdf> (Accessed 18 June 2024).

27. Sustainable Finance Lab (2022), "Policies for Sustainable Finance to Fund the Climate Transition. A report by the Sustainable Finance Lab (Sweden) Commissioned by the Swedish Climate Policy Council", available at: <https://www.klimatpolitiskaradet.se/wp-content/uploads/2022/05/kthsfikprapport2022-final.pdf> (Accessed 18 June 2024).

Стаття надійшла до редакції 21.06.2024 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

**Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)
Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292**

e-mail: economy_2008@ukr.net

 viber: +38 050 3820663